

Unaprjeđenje ekonomske pismenosti kroz primijenjene pristupe poučavanju

Andraž Konc

Fakultet za uporabne društvene studije

Stručni rad

Sažetak

U ovom je radu objašnjeno da ekonomsku pismenost treba shvatiti kao širu kompetenciju koja nadilazi financijske vještine i obuhvaća svakodnevno ekonomsko rasuđivanje. Rad konceptualizira ekonomsku pismenost kao višedimenzionalni konstrukt i naglašava potrebu za učenjem temeljenim na primjeni u srednjoškolskom obrazovanju. Ukratko su predstavljene inovativne pedagoške strategije, uključujući simulacije, oblike učenja koji potiču kritičko razmišljanje i donošenje odluka u stvarnom svijetu, igrifikaciju i obrazovanje potpomognuto umjetnom inteligencijom. Zaključak je da su iskustveni pristupi poučavanju usmjereni na učenika važni za razvijanje prenosivih kompetencija koje mladima omogućuju tumačenje i snalaženje u složenim ekonomskim okolnostima.

Ključne riječi: ekonomska pismenost, srednje obrazovanje, inovativne metode poučavanja, učenje usmjereno na učenika

Uvod

U suvremenom društvu mladi se suočavaju sa sve složenijim gospodarskim okolnostima. Od upravljanja osobnim financijama do razumijevanja tržišta rada, inflacije ili odluka javnih politika, svakodnevni život zahtijeva više od osnovnih financijskih vještina. Iako je financijska pismenost dobila na važnosti u obrazovnom diskursu, ona predstavlja samo dio šire kompetencije. U tom smislu, financijska pismenost može se smatrati podskupinom ekonomske pismenosti, dok ekonomska pismenost sama po sebi predstavlja širu životno bitnu kompetenciju relevantnu i za demokratsko sudjelovanje, zapošljivost i odgovorno građanstvo. Financijska pismenost obično je usredotočena na vještine na razini pojedinca, kao što su izrada proračuna, štednja, zaduživanje ili razumijevanje kamatnih stopa (*Malhotra i Baag, 2021*). Kako definiraju Walstad i sur. (2013), ekonomska pismenost je sposobnost korištenja osnovnih ekonomskih pojmova za rasuđivanje o osobnim odlukama i širim društvenim pitanjima. Ekonomska pismenost se može shvatiti kao višedimenzionalna kompetencija koja se sastoji od kognitivnog znanja, funkcionalnih vještina te stavovskih i etičkih orijentacija. Obrazovna praksa u srednjim školama se suočava s izazovom kako da prijeđe od usko definiranog ekonomskog znanja prema razvoju primijenjenog ekonomskog razumijevanja.

Razrada

Učinkovito poučavanje ekonomskih koncepata nije samo pitanje sadržaja nastavnog programa, već i pedagoških strategija. Istraživanja dosljedno pokazuju da se razumijevanje ekonomije poboljšava kada se apstraktni koncepti kontekstualiziraju kroz primjene u stvarnom svijetu, simulacije i učenje temeljeno na problemima. Rad Blooma i sur. (1956.) pruža koristan okvir za analizu ovog područja. Međutim, nastava često naglašava prve dvije razine, dok kompetencije na razini primjene ostaju nedovoljno razvijene – unatoč tome što su ključne za praktične ishode učenika. Ako ekonomsko obrazovanje ostane ograničeno na memoriranje, učenici mogu biti

slabo pripremljeni za snalaženje u stvarnim ekonomskim izazovima koje donosi život. Tablica 1 prikazuje usporedbu Bloomove taksonomije prema utvrđenom testu ekonomske pismenosti (TEL4 - Walstad i sur., 2013), pri čemu se jasno vidi da zadaci niže razine zahtijevaju provjeru osnovnog znanja, dok zadaci više razine od učenika zahtijevaju primjenu ekonomskih koncepata u praktičnim primjerima.

Tablica 2 - Bloomova taksonomija - kognitivne razine*

Kognitivne razine	Opis cilja u ekonomskom obrazovanju	Primjer pitanja iz TEL-a
Razina 1: Znanje	Identificirati i reproducirati osnovne definicije i činjenice.	»Što znači inflacija?«
Razina 2: Razumijevanje	Integracija pojmova, objašnjenje odnosa između ekonomskih koncepata.	»Kako će promjena kamatnih stopa vjerojatno utjecati na korporativna ulaganja?«
Razina 3: Primjena	Primjena ekonomskih koncepata na stvarne primjere, rješavanje problema.	»Ako vlada poveća poreze, kakav utjecaj možemo očekivati na ukupnu potražnju?«

*Izvor: Autorov rad temeljen na Walstad i sur. (2013).

Moderna istraživanja u obrazovanju pokazuju da rutinsko memoriranje apstraktnih teorijskih struktura ne razvija u potpunosti kritičko razmišljanje i sposobnosti rješavanja problema potrebne u današnjoj tržišnoj ekonomiji (Johnson & Meder, 2024). Naglasak bi trebao biti na vještinama kao što su kritičko razmišljanje, interpretacija podataka i rješavanje problema iz stvarnog svijeta u okviru ekonomskog obrazovanja usklađenog sa zahtjevima brzo mijenjajuće ekonomije znanja. Nedavna

studija (Terentev i dr., 2024) pokazala je da su učenici izloženi aktivnim digitalnim okruženjima za učenje, posebice simulacijama i igrificiranim zadacima iz ekonomije, postigli znatno bolje rezultate u zadacima kritičkog razmišljanja i primjene od onih koji su poučavani putem tradicionalnih predavanja. Učenje temeljeno na problemima, analiza slučajeva i simulacije mogu pomoći premostiti jaz između teorije i prakse.

Međutim, nastavnici često primjećuju da simulacije same po sebi mogu postati isključivo zabavne ako nisu potkrijepljene konceptualnim utemeljenjem. Digitalne platforme poput Coursere ili Kahoota široko se koriste za utvrđivanje znanja, dok učenje temeljeno na projektima, analiza aktualnih gospodarskih događaja i rad s podacima iz stvarnog svijeta promiču kompetencije na razini primjene. Sve se češće koriste i alati umjetne inteligencije (UI) za podršku projektnom radu i nude prilagođene nastavne sesije prilagođene potrebama učenika (Schei i dr., 2024), iako njihova ograničenja zahtijevaju pažljivo pedagoško vodstvo. Kroz izravno "praktično" učenje složeni ekonomski koncepti usvajaju se s pomoću tehnika iskustvenog učenja koje su osmislili nastavnici kako bi održali interes učenika. Osim toga, mogu se razviti i jednostavni inovativni alati, poput edukativne igre (Memory parovi, primjer na Slici 1), za poticanje učenja kroz igru. Karte predstavljaju ekonomski koncept ili primjenjivi primjer i definiciju, omogućujući učenicima da uče dok sudjeluju u interaktivnim aktivnostima.

Slika 2 - Primjer ekonomskih memory parova*

*Napomena: Slika generirana uz pomoć Google Gemini (2026).

Važno je da ovi pristupi potiču prenosive kompetencije ključne za ekonomsku pismenost: kritičko razmišljanje, suradnju, komunikaciju, donošenje odluka itd. Učenici ne trebaju učiti samo što ekonomski pojmovi znače, nego i

kako ih razumjeti i primijeniti u stvarnim životnim kontekstima.

Zaključak

Ekonomsku pismenost treba razumjeti kao širu životnu kompetenciju, a ne kao uski skup financijskih vještina. Srednjoškolsko obrazovanje igra ključnu ulogu u razvoju te kompetencije razvijajući kod učenika znanja i sposobnosti potrebne za tumačenje i snalaženje u stvarnim ekonomskim okolnostima. Zaključno, poticanje ekonomske pismenosti zahtijeva pedagoški pomak prema aktivnim okruženjima za učenje koja integriraju samo teorijsko znanje s praktičnom primjenom. Sadržaj nastavnog programa sam po sebi nije dovoljan; smisleno učenje ovisi o pedagoškom dizajnu i praksi u učionici. Nastavnici mogu pomoći učenicima da nadgrade znanje na sveobuhvatno razumijevanje gospodarskog života tako da ekonomske koncepte uključe u suradničke, refleksivne i kreativne aktivnosti, uključujući simulacije, projekte, UI alate i drugo. Takav pristup ne samo da poboljšava akademske rezultate, već i priprema mlade ljude za učinkovitije sudjelovanje u osobnim i društvenim procesima donošenja gospodarskih odluka.

Literatura

Bloom, B.S., Engelhart, M.D., Furst, E.J., Hill, W.H. i Krathwohl, D.R. (1956) *Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. Handbook 1: Cognitive Domain*. New York: Longman.

Johnson, M. i Meder, M.E. (2024) 'Twenty-three years of teaching economics with technology', *International Review of Economics Education*, 45. <https://doi.org/10.1016/j.iree.2023.100279>

Malhotra, N. i Baag, P. (2021) 'Finance literacy as a tool for microfinancing: A literature review', *International Journal of Business & Economics (IJBE)*, 6(2), pp. 189–215. <https://doi.org/10.58885/ijbe.v06i2.189.nm>

Schei, O.M., Møgelvang, A. i Ludvigsen, K. (2024) 'Perceptions and use of AI chatbots among students in higher education: A scoping review of empirical studies', *Education Sciences*, 14(8). <https://doi.org/10.3390/educsci14080922>

Terentev, E., Shcheglova, I., Federiakin, D., Koreshnikova, Y. i Costley, J. (2024) 'Active versus Passive Teaching: Students' Perceptions and Thinking Skills', *Educational Studies Moscow*, 1(3), pp. 129–150. <https://doi.org/10.17323/VO-2024-16364>

Walstad, W.B., Rebeck, K. i Butters, R.B. (2013) 'The test of economic literacy: Development and results', *Journal of Economic Education*, 44(3), pp. 298–309. <https://doi.org/10.1080/00220485.2013.795462>